

Національний
банк України

Біла книга

**МАЙБУТНЄ
РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ
ЛОМБАРДІВ**

БІЛА КНИГА

МАЙБУТНЄ
РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ
ЛОМБАРДІВ

м. Київ, травень 2020

Коротко про діяльність ломбардів

Що таке ломбард?

- Фінансова установа, яка надає кредити фізичним особам виключно під заставу майна (переважно ювелірних виробів)
- Застава значно зменшує ризики неповернення кредиту для ломбарду, адже у такому випадку ломбард матиме можливість реалізувати предмет застави та не витратитиме ресурси та час на примусове стягнення
- Середньозважена річна процентна ставка - 215,2% (для порівняння МФО - від 560% до 726%)
- Середня сума укладеного договору - 1 544,9 грн
- На діяльність ломбардів, пов'язану з прийняттям в заставу ювелірних виробів, також поширюється регулювання у сфері обігу виробів із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння

Значення і роль ломбардів в економіці

- Ломбардний кредит орієнтований на фізичних осіб з низьким рівнем доходів і здатен задовольняти базові потреби людей у кризових ситуаціях, у тому числі покриття витрат на харчування, житло чи оплату комунальних послуг
- Потреба у ломбардних кредитах особливо зростає у кризові періоди в економіці. У такі періоди рівень життя населення погіршується і клієнти використовують раніше набуті матеріальні цінності як заставу за кредитами

Чинне регулювання діяльності ломбардів

Статус

Фінансова установа
Повне товариство або
державне підприємство

Необхідність ліцензії

Ліцензія Нацкомфінпослуг на
надання кредитування

Послуги

Кредити ФО під заставу

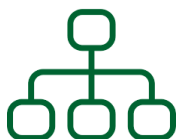
Супутні послуги, пов'язані із
заставленим майном
(оцінка, посередницькі послуги зі
страхування, реалізація)

Власний капітал

0.5 млн грн – без
структурних підрозділів

1 млн грн – у випадку
створення структурних
підрозділів

Вимоги до структури власності та погодження істотної участі

Встановлені вимоги не
відповідають стандартам НБУ

Кваліфікаційні вимоги

Встановлені вимоги до
власників істотної участі,
керівників, головних
бухгалтерів та внутрішніх
аудиторів

Пруденційні нормативи

Не встановлені

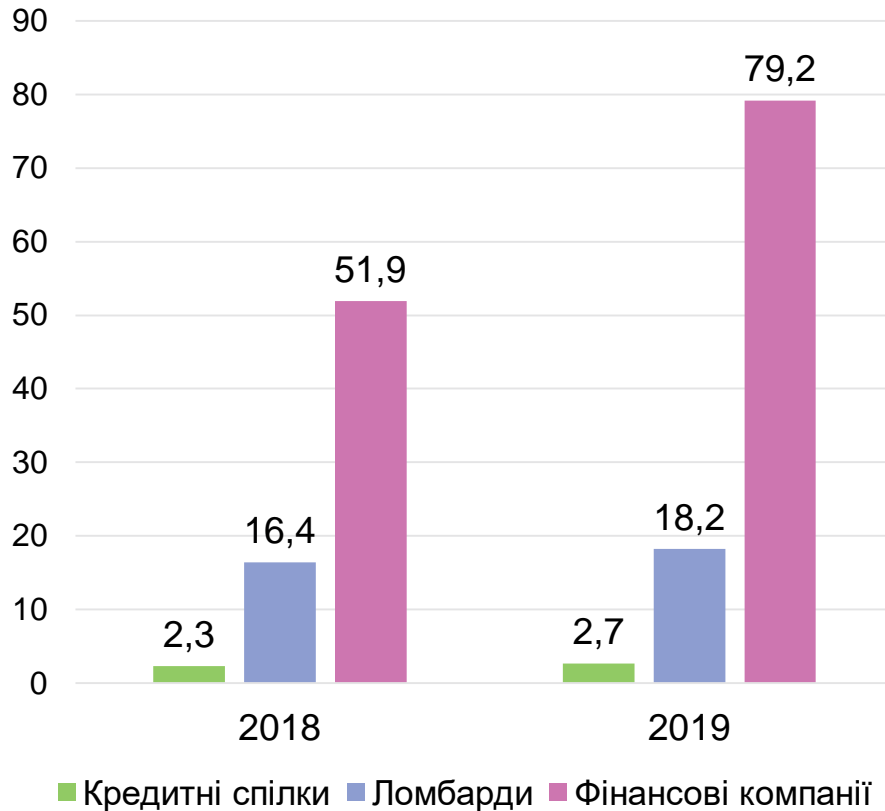

Захист прав споживачів

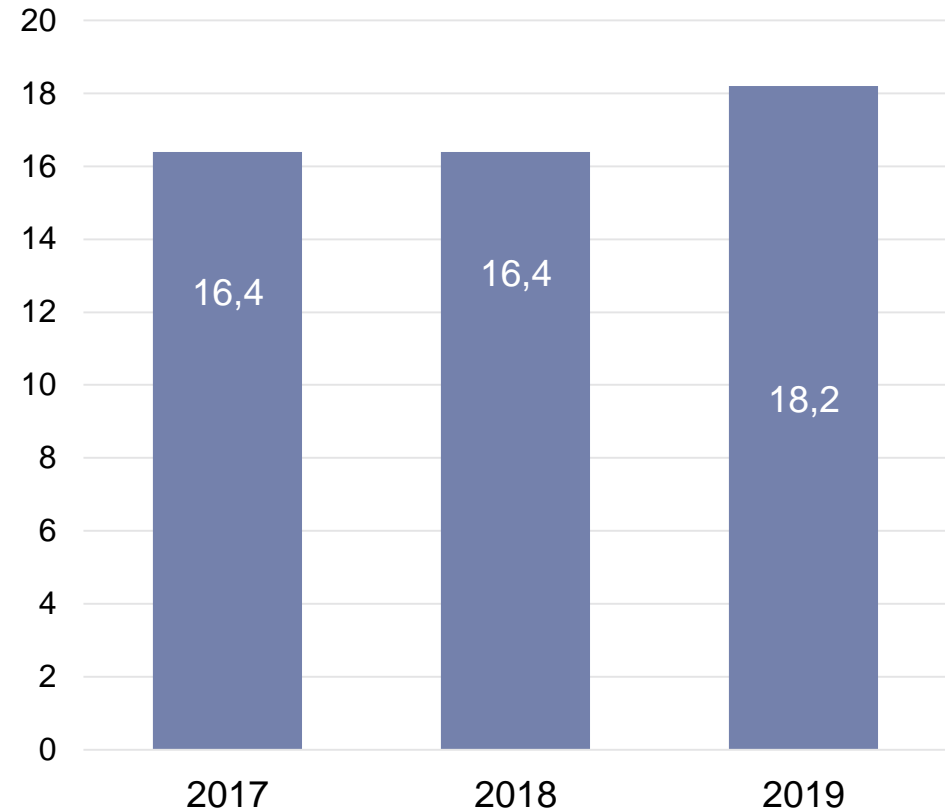
Закон про споживче
кредитування не
поширюється на кредити,
за якими відповідальність
споживача обмежуються
вартістю застави

Огляд ринку ломбардів(1/3)

Обсяги кредитування на небанківському фінансовому ринку, млрд грн

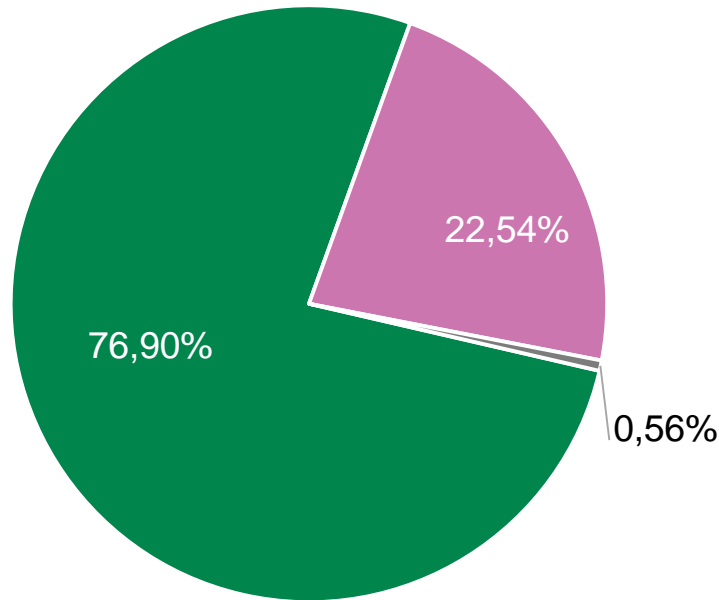
Обсяги виданих кредитів ломбардами, млрд грн

Ломбарди збільшують обсяги виданих кредитів та займають друге місце за обсягами на ринку небанківського кредитування

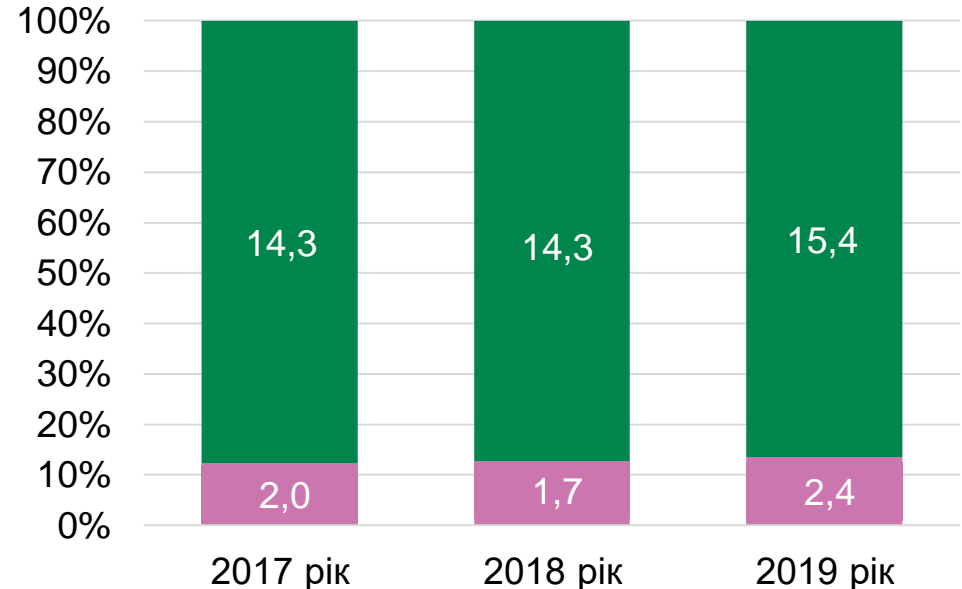
Огляд ринку ломбардів (2/3)

Структура наданих кредитів за видами застави

■ ювелірні вироби ■ побутова техніка ■ інше майно

Динаміка кредитів за видами погашення, млрд грн

■ погашені грошовими коштами
■ погашені за рахунок майна

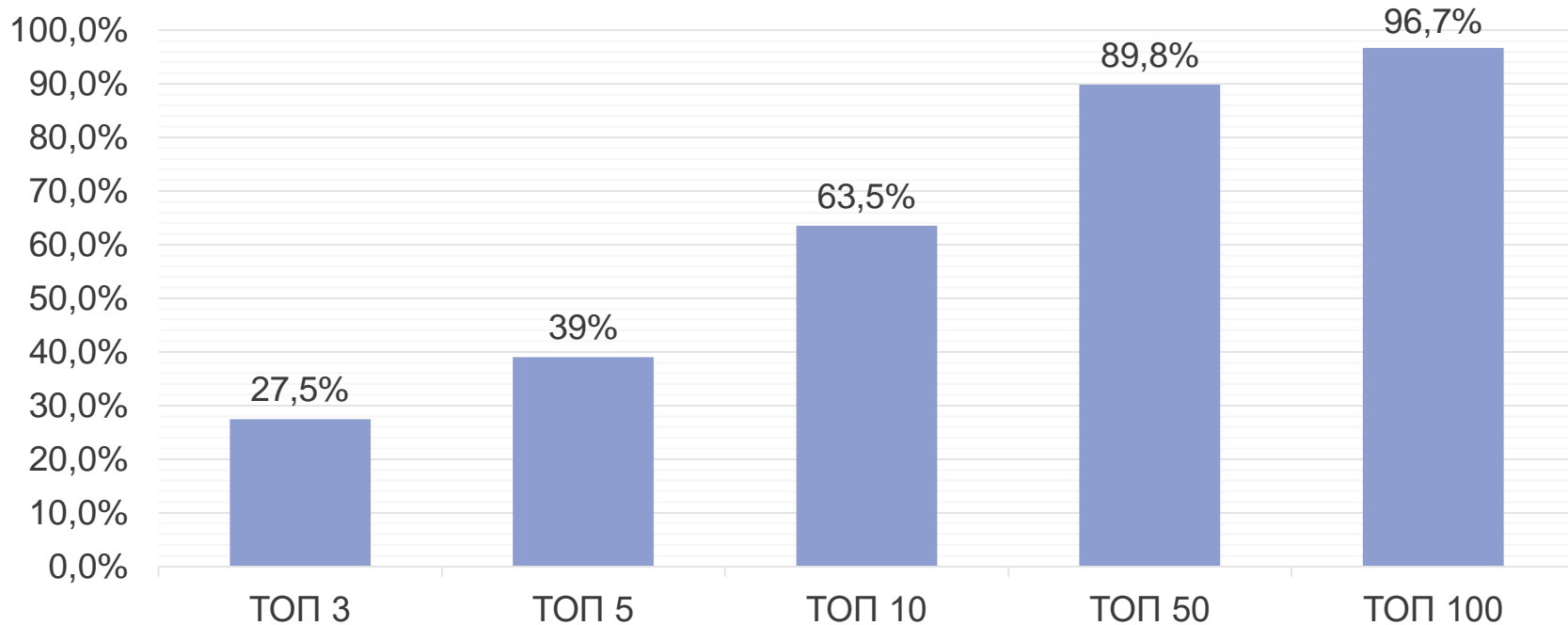
Найбільшу частку становлять кредити під заставу виробів із дорогоцінних металів та каміння

Ломбарди можуть видавати також кредити під заставу автомобіля чи нерухомості

Відсоток погашених кредитів, за рахунок заставного майна, коливається в межах 10-14%.

Огляд ринку ломбардів (3/3)

Рівень концентрації ринку за сумами договорів
(2019 рік)

Кількість ломбардів – 324

Кількість структурних підрозділів - 6 172

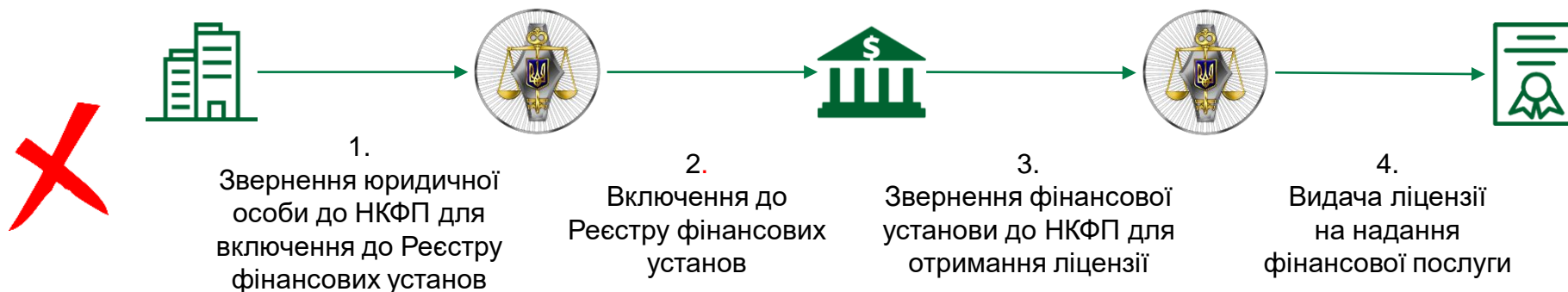
Ринок є достатньо концентрованим, топ 3 ломбарди в 2019 році видали 27,5% кредитів від загального обсягу

Модель нового регулювання

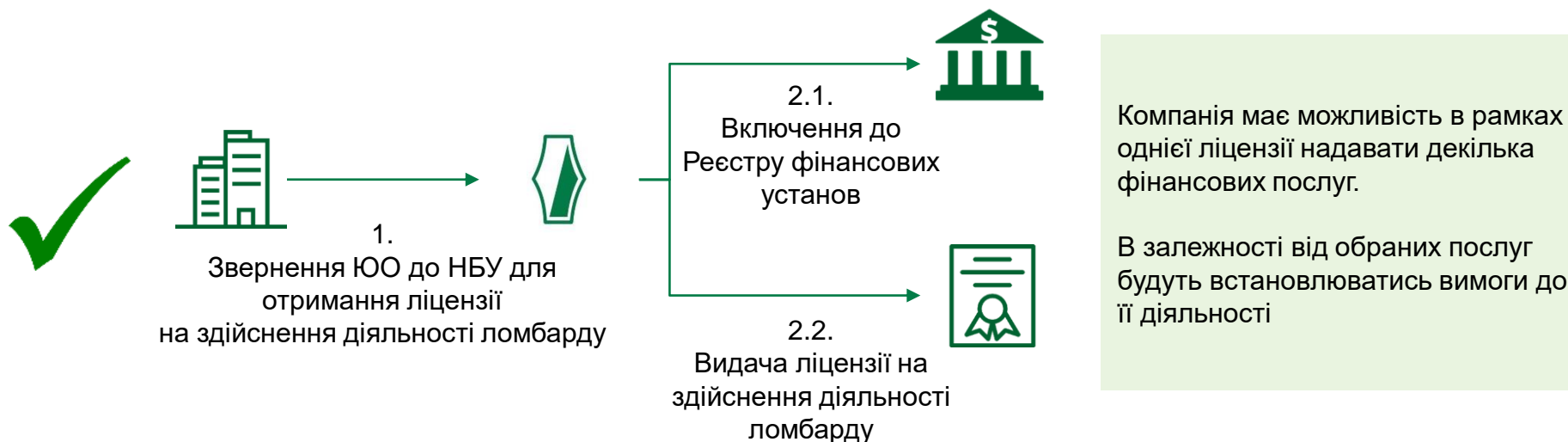
Критерій	AS IS	TO BE
<p>Реєстрація та ліцензування</p>	<p>“Подвійна” авторизація ЮО спочатку отримують статус фінансової установи, а потім звертаються за отриманням ліцензії на здійснення операції</p>	<p>Ліцензування діяльності Одна ліцензія на здійснення діяльності ломбардом, яка дозволить надавати декілька видів фінансових послуг. Одночасно з видачею ліцензії інформація про ломбард вноситься до Реєстру фінансових установ</p>
<p>Види послуг</p>	<p>НКФП:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надання коштів у кредит під заставу майна <p>НБУ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Не передбачено 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Надання коштів у кредит під заставу майна <ul style="list-style-type: none"> ▪ Нефінансові супровідні послуги <p style="text-align: center;">+</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Переказ коштів без відкриття рахунку <ul style="list-style-type: none"> ▪ Готівковий обмін валют ▪ Право вчиняти інші правочини, необхідні для надання фінансових послуг
<p>Виключність діяльності</p>	<p>Діяльність з надання фінансових послуг є виключним видом діяльності</p>	<p>Діяльність з надання кредитів під заставу майна не є виключним видом діяльності</p>

Модель нового регулювання: вихід на ринок

Діюча модель виходу на ринок фінансових послуг

Нова модель виходу на ринок фінансових послуг

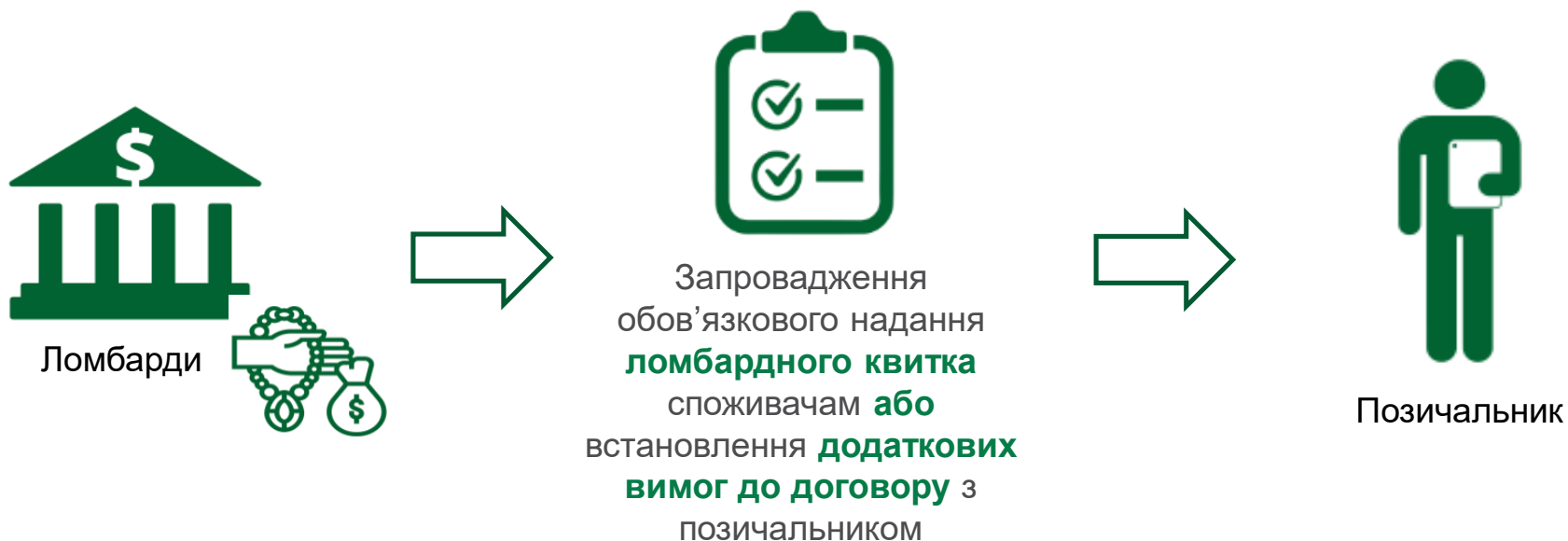
Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
<p>Залучення фінансування</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Кошти учасників (в т.ч. ФО) ■ Кошти інших фінансових установ ■ Безпроцентна фінансова допомога (в т.ч. від ЮО, які не є ФУ) ■ Субординований борг (врегульовано нечітко) ■ Емісія акцій (якщо АТ) ■ Емісія облігацій (врегульовано нечітко) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Кошти учасників (в т.ч. ФО) ■ Кошти інших фінансових установ - ■ Безпроцентна фінансова допомога (в т.ч. від ЮО, які не є ФУ) ■ Емісія акцій (якщо АТ) <p style="text-align: center;">+</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Кошти афілійованих осіб ■ Субординований борг – в т.ч. кошти від ЮО і ФО, які є “кваліфікованими інвесторами” ■ Емісія облігацій – чітке регулювання, дозвіл на публічне розміщення в т.ч. серед ФО і ЮО, за умови дотримання вимог НБУ і НКЦПФР <p style="text-align: center;">!</p> <p style="text-align: center;">запобігання шахрайській діяльності щодо неправомірного залучення коштів від населення</p>

Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
<p>Захист прав споживачів</p>	<p>Гарантії Закону про споживче кредитування не поширюється на кредити, надані ломбардами, якщо розмір відповідальності позичальника обмежено вартістю застави:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Обмежене розкриття інформації ▪ Обмежена інформація про фінансову послугу у рекламі ▪ Немає обмежень щодо суми неустойки чи сукупної суми платежів 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обмеження відповідальності клієнтів за кредитними договорами з ломбардами вартістю заставленого майна - Закон про споживче кредитування НЕ БУДЕ поширюється на кредити, надані ломбардами ▪ Обов'язкове надання клієнтам ломбардного квитка, який інформуватиме клієнта про умови договору у стислій та доступній для прочитання формі ▪ Посилений нагляд НБУ за ринковою поведінкою ▪ Робота над фінансовою грамотністю населення ▪ Аналіз інших інструментів запобігання закредитованості населення ▪ Аналіз можливостей покращення системи обміну кредитними історіями

Модель нового регулювання: ломбардний квиток

Цілі та значення ломбардного квитка чи додаткових вимог до договору

- ✓ Інформування клієнта про умови договору у стислій та доступній для прочитання формі
- ✓ Додаткова гарантія захисту прав клієнта та його поінформованості про умови кредитування
- ✓ Додаткове підтвердження застави майна (міститиме опис предмета застави і відомості про заставодавця)

Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
<p>Інші вимоги</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Забороняється розташування приміщення ломбарду в малих архітектурних формах, тимчасових або некапітальних спорудах ▪ Надання фінансових послуг може здійснюватися лише за місцезнаходженням ломбарду та/або його відокремлених підрозділів ▪ Надання фінансових та супровідних послуг, а також зберігання заставленого майна у приміщенні, до якого встановлені спеціальні вимоги ▪ Зберігання укладених договорів з надання фінансових послуг не менше, ніж п'ять років після виконання всіх зобов'язань за ними ▪ Реєстрація у реєстрі суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та подання звітності (форма 1-СЛ) до Міністерства фінансів та НБУ ▪ Страхування предмета застави здійснюється за взаємною згодою сторін 	<p>Приміщення та безпека:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ заборона розташування ломбарду в малих архітектурних формах, тимчасових або некапітальних спорудах ▪ вимоги до організації захисту приміщень ломбарди визначатимуть самостійно виходячи з власного рівня ризику. Вимоги щодо захисту приміщень ломбардів будуть загалом аналогічні вимогам до НФУ, що отримали ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій ▪ вимоги лише до спеціального місця зберігання заставного майна ▪ надання окремих послуг (консультування щодо умов, оформлення документів, ідентифікація клієнта, оцінка предмета застави тощо) може здійснюватися поза межами приміщення / місцезнаходження – в супермаркеті, магазині, по місцю знаходження клієнта тощо <p>Інше:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ можливість зберігати договори також в електронному вигляді ▪ Національний банк планує провести консультації з Міністерством фінансів України та учасниками ринку щодо того, чи потрібна реєстрація ломбардів як суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, та подання ними звітності до Міністерства фінансів ▪ страхування предмета застави здійснюється за взаємною згодою сторін

Модель нового регулювання: матриця вимог (1/2)

Ліцензування (вхід на ринок)							
Бізнес-план	Мінімальний початковий (власний) капітал	Бездоганна ділова репутація (власників істотної участі)	Погодження істотної участі		Прозора структура власності	Правила надання фінансових послуг	Технічні вимоги
✓	500 тис грн 1 млн грн 5 млн грн	✓	✓ Light варіант	Повідомлення про зміни в структурі власності	✓	✓	✓ Обсяг залежить від виду послуг
Нагляд							
Пруденційний	пруденційні вимоги	1. Дотримання мінімального розміру власного капіталу	За ринковою поведінкою	Захист прав клієнтів, в т.ч. дотримання стандартів надання послуг та вимог до їх реклами	✓		
				Забезпечення прозорості та розкриття інформації	✓		
				Забезпечення бездоганної ділової репутації власників та керівників	✓		
	КУ / СВК / СУР	вимоги на рівні принципів методичні рекомендації вплив на наглядову оцінку		Протидія антиконкурентній діяльності	✓		
				Протидія зловживанням та протиправній діяльності	✓		
				Контроль за реалізацією своїх повноважень СРО	✓		

Модель нового регулювання: матриця вимог (2/2)

Корпоративне управління та керівники

Вимоги до органів управління	Незалежні директори	Колективна придатність	Керівники	Професійна придатність та ділова репутація	Аутсорсинг ключових процесів чи функцій	Погодження керівників	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Виконавчий орган (директор / члени правління) ▪ Наглядова рада (якщо створена) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Головний бухгалтер 				Перевірка на відповідність кваліфікаційним вимогам здійснюється фінансовою установою. Можливість вибіркової перевірки при подачі документів та постійним подальшим моніторингом

Звітність

Стандарт	Формат подання	Обсяги	Зовнішній аудит
МСФЗ МСФЗ для МСП	На основі таксономії у форматі XBRL із використанням СФЗ	Доцільно передати функції зі встановлення порядку ведення БО та складання ФЗ від Мінфіна до НБУ	Обов'язковий для усіх ломбардів

Вихід з ринку

Анулювання (відкликання) ліцензії	Добровільна здача ліцензії	Неплатоспроможність (тимчасова адміністрація)	Передача портфелю договорів про надання фінансових послуг
Без примусової ліквідації	можливість здачі ліцензії без припинення ЮО	Банкрутство в загальному порядку	